

Warszawa, dn. 13.12. 2014 r.

RECENZJA

dorobku naukowego, dydaktycznego i organizatorskiego

dr n. med. TOMASZA ŁYSONIA

Dr n. med. Tomasz Łyson pracuje w Klinice Neurochirurgii Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku. Studia medyczne odbył w latach 1989-1995 w Białymstoku, na Wydziale Lekarskim. Po odbyciu stażu podyplomowego rozpoczął specjalizację z neurochirurgii również w Białymstoku, którą ukończył w roku 2004. W międzyczasie w 1996 roku został zatrudniony w Klinice Neurochirurgii, w której odbywał specjalizację. W 2003 roku obronił pracę doktorską pt. "Mechanizmy regulacji temperatury mózgu w świetle danych uzyskanych z pomiaru temperatury". Na jej podstawie otrzymał stopień naukowy doktora nauk medycznych nadany przez Wydział Lekarski Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku. Dodać należy, że w życiorysie zawodowym dr n. med. Tomasz Łysonia istotną rolę odegrały liczne szkolenia i kursy, odbyte przez niego zarówno na terenie kraju, jak i za granicą, z których najważniejsze to staż naukowy w Klinice Neurochirurgii w Queens Hospital w Wielkiej Brytanii, liczne stypendia w renomowanych ośrodkach niemieckich, amerykańskich, włoskich, francuskich, hiszpańskich, holenderskich i czeskich. W latach 1995-2013 odbył łącznie 25 szkoleń i pobytów stypendialnych z różnych zakresów neurochirurgii poza Polską i 14 kursów w ośrodkach krajowych. Imponująca liczba szkoleń jakie odbył dr n. med. Tomasz Łyson poświęcona była w przeważającej części rozwojowi doświadczenia własnego w zakresie

technik endoskopowych, a w szczególności wykorzystaniu tych technik w chirurgii podstawy czaszki i oczodołu. Z obowiązku recenzenta pragnę podkreślić, że osiągnięcia dr n. med. Tomasza Lasonia w zakresie wykorzystania technik endoskopowych w chirurgii oczodołu nie tylko są bardzo cenne ale również unikalne w skali światowej. Natomiast Klinika Neurochirurgii w Białymstoku dzięki tej rzadkiej specjalności i osobistemu doświadczeniu dr n. med. Tomasza Lasonia jest najbardziej znanym ośrodkiem zajmującym się chirurgią endoskopową oczodołu w kraju. Dokumentując swoje przemyślenia oraz nowatorskie rozwiązania dr n. med. Tomasz Lason przedstawił cykl publikacji - 10 prac (7 jako pierwszy autor) o łącznym współczynniku oddziaływania 7,314 i całkowitej punktacji MNiSW 176,0. W pracach dr n. med. Tomasz Lason systematyzuje dostępy do oczodołu oraz przedstawia własne koncepcje rozwiązań chirurgicznych, które nie były stosowane dotychczas w praktyce klinicznej. Oryginalnym rozwiązaniem dr n. med. Tomasza Lasonia jest endoskopowa operacja bocznej części oczodołu. Zaletą tego rozwiązania jest zminimalizowanie w stosunku do klasycznej operacji Krönleina cięć powłok i zaoszczędzenie obramowania kostnego oczodołu oraz spojówki. Innym istotnym osiągnięciem w zakresie chirurgii oczodołu jest opracowanie dostępu do przestrzeni pozagałkowej oczodołu z każdej stron gałki ocznej w zależności od potrzeb. Dostęp ten został wprawdzie opisany i przedstawiony na preparatach sekcyjnych jako dostęp przyśrodkowy do odbarczenia nerwu wzrokowego w przypadku jego zaniku w nadciśnieniu śródczaszkowym, natomiast nie został nigdy przeprowadzony w konkretnym przypadku klinicznym. Tego typu operacja z dostępu przez spojówkę została opisana i wykonana po raz pierwszy przez dr n. med. Tomasza Lasonia. Oryginalne osiągnięcia Pana Doktora zostały udokumentowane na łamach renomowanych periodyków tj. Acta Neurochirurgica (Eur. J. Neurosurg.), Neurologia i Neurochirurgia Polska.

Wyniki chirurgii endoskopowej oczodołu dr n. med. Tomasz Lasoń prezentuje w publikacjach dużych serii przypadków klinicznych przeprowadzonych przez siebie operacji. Jako pierwszy w Polsce przedstawia wyniki pourazowego odbarczenia nerwu wzrokowego u chorych z zaburzeniami widzenia. Dr n. med. Tomasz Lasoń również jako pierwszy w Polsce przedstawia opis przypadku usunięcia poprzez endoskopowy dostęp nosowy guza zatoki klinowej penetrującego do szczytu oczodołu i opracował technikę biopsji guzów oczodołu z wykorzystaniem dostępu endoskopowego w diagnostyce przedoperacyjnej. Wnioski wypływające z tych doświadczeń pozwalały w 4 na 6 opisanych przypadkach zaniechać rozległego zabiegu i ograniczyć się do obserwacji pacjentów. W swoich pracach dr n. med. Tomasz Lasoń zajmował się również aspektami bezpieczeństwa stosowanych technik. W przypadku drenażu ropnia oczodołu zauważył, że wspomaganie neuronawigacją nie pozwala w skuteczny sposób opróżnić ropnia, gdyż może on poruszać się podczas próby nakłucia. Oryginalny pomysł wspomagania tego zabiegu badaniem ultrasonograficznym znacznie poprawia skuteczność drenażu.

Ponieważ manipulacje w zabiegach edoskopowych odbywają się w ograniczonych przestrzeniach istnieje ryzyko uszkodzeń tkanki poprzez niekontrolowane wzrosty temperatury wynikające z pracy stosowanych narzędzi tj. endoskop, diatermia czy wiertarka. Metodyka pomiaru temperatury zaproponowana przez dr n. med. Tomasza Lasonia jest unikalna w skali światowej, a wnioski jakie przedstawia pozwalają unikać niekorzystnego wpływu temperatury na tkanki w codziennej praktyce chirurgicznej. Należy podkreślić również, że badanie tego typu wymagało wykazaniem się przez badacza wysokim kunsztem chirurgicznym zwłaszcza przy pomiarach w obrębie układu komorowego mózgu.

Dorobek naukowy dr n. med. Tomasza Łysonia z zakresu chirurgii endoskopowej

oczodołu powiększają również innowacyjne osiągnięcia w neurochirurgii. W 2009 roku Pan Doktor opisał serię przypadków zaopatrzenia płynotoku z dostępu przeznosowego metodą endoskopową po uszkodzeniu zatoki czołowej. W takim podejściu do tego zagadnienia konieczne było również rozwinięcie diagnostyki w celu lokalizacji źródła płynotoku do którego Pan Doktor wykorzystał cysternografię MR i test fluoresceinowy. Technika operacyjna została opisana na łamach Minim Invasive Neurosurg., natomiast dane kliniczne w Otolaryngol. Pol. Dotychczas ze względów technicznych uznawano, że w leczeniu płynotoku wynikającego z uszkodzenia tylnej części zatoki czołowej konieczne jest wykonanie rozległego dostępu zewnętrznego. Operacje endoskopowe posłużyły również do usunięcia kostniaków górnej i bocznej części zatoki czołowej, a wyniki zostały opublikowane w Ann Otol Rhinol Laryngol. Przedstawione doświadczenia potwierdzają, że nawet tak niekorzystna lokalizacja zmian w zatoce czołowej może nie być trudna w zaopatrzeniu przy pomocy techniki endoskopowej.

Dr n. med. Tomasz Łyson jako pierwszy w kraju opublikował wyniki leczenia przepukliny jądra miazdżystego w odcinku lędźwiowym przy pomocy techniki mikroendoskopowej Destandau, jak również porównywał metody nawigacji optycznej i elektromagnetycznej w operacjach endoskopowych podstawy czaszki i zatok obocznych nosa wykazując przewagę urządzeń elektromagnetycznych. Pan Doktor jako pierwszy na świecie opisał technikę usunięcia przemieszczonej spirali embolizacyjnej po nieudanej embolizacji tętniaka tętnicy szyjnej wewnętrznej. Niewątpliwie bardzo istotne są również osiągnięcia Pana Doktora dotyczące bezpieczeństwa wykonywanych operacji. Publikacje z tego zakresu dotyczą zastosowania nakładek silikonowych na ssak stosowany w czasie operacji czy oceny bezpieczeństwa kontrolowanej hipotensji w czasie zabiegów wykonywanych na podstawie czaszki z dostępu nosowego metodami endoskopowymi. Z analizy cyklu prac, które poświęcone były temu zagadnieniu wynika, że kontrolowana

hipotensja stanowi dodatkowy czynnik ryzyka uszkodzenia tkanek i nie powinna być stosowana w zabiegach endoskopowych. Doświadczenia Pana Doktora mają więc realny wpływ na praktykę chirurgiczną zabiegów endoskopowych wykonywanych na podstawie czaszki.

W cyklu prac obejmującym 7 publikacji dr n. med. Tomasz Łysoń przedstawił swoje doświadczenie dotyczące zastosowania przezczaszkowej ultrasonografii dopplerowskiej z obrazowaniem w kolorze. Na podstawie przeprowadzonych badań zostały opracowane normy przepływu krwi dla tętnicy szyjnej wewnętrznej, tętnicy środkowej siatkówki oraz tętnic rzęskowych, jak również oceniony został wpływ nikotyny, amfetaminy czy urazu na przepływ mózgowy.

W latach 1998-2006 dr n. med. Tomasz Łysoń uczestniczył w badaniach prowadzonych w Klinice Neurochirurgii w Białymstoku dotyczących termoregulacji mózgu. Wyniki tych prac opublikowane były w 8 artykułach naukowych i doczekały się dotychczas aż 49 cytowań. Autorzy przedstawili koncepcję selektywnego chłodzenia mózgu, udowodnili również przydatność zastosowania łagodnej hipotermii u chorych z uszkodzonym ośrodkowym układem nerwowym oraz przydatność bezpośrednich pomiarów temperatury mózgu w orzekaniu śmierci mózgowej.

Podsumowując aktywność naukową dr n. med. Tomasza Łasonia należy zwrócić uwagę, że zebrany dorobek naukowy dotyczy głównie zagadnień praktycznych rozwiązań chirurgii endoskopowej oczodołu i podstawy czaszki. Uzyskiwane w badaniach wyniki publikował w różnych czasopismach i poddawał dyskusjom na spotkaniach naukowych. Tym sposobem na łączny dorobek naukowy dr n. med. Tomasza Łasonia złożyło się 40 opublikowanych prac pełnotekstowych, 2 prace kazuistyczne, 2 prace poglądowe, 1 praca pełnotekstowa opublikowana w suplemencie i 4 rozdziały w podręcznikach.

łączna wartość współczynnika oddziaływania dorobku naukowego wynosi 27,135 (581,0 punktów MNiSW/KBN, indeks cytowań wg ALL Databases 169, a współczynnik Hirscha - 6). Średnia ilość cytowani przypadająca na jeden artykuł wynosi 5,12. Dorobek naukowy uzupełnia 30 komunikatów zjazdowych. Dr n. med. Tomasz Łasoń był kierownikiem jednego projektu finansowanego przez KBN i w dwóch był głównym wykonawcą. W ramach działalności statutowej był kierownikiem w sześciu, a wykonawcą pięciu projektów. Za działalność naukową był wielokrotnie nagradzany. W 2006 roku otrzymał nagrodę zespołową Ministra Zdrowia za osiągnięcia naukowe. Natomiast z rąk Rektora Uniwersytetu Białostockiego dwukrotnie otrzymał nagrodę zespołową I stopnia jak również II i III stopnia. Za najlepszy plakat otrzymał również nagrodę w czasie 5 Światowego Kongresu Chirurgii Endoskopowej Mózgu w Wiedniu w 2012 roku.

Działalność organizacyjno-dydaktyczna

W Klinice Neurochirurgii Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku dr n. med. Tomasz Łasoń zajmuje się zarówno działalnością leczniczą wykonując zabiegi z zakresu neurochirurgii jak również działalnością dydaktyczną i organizacyjną. Prowadzi zajęcia seminaryjne, wykłady i ćwiczenia dla studentów V i VI roku Wydziału Lekarskiego oraz Wydziału Anglojęzycznego Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku oraz opiekuje się studenckim kołem naukowym przy Klinice Neurochirurgii. Dla potrzeb tej działalności dr n. med. Tomasz Łasoń opracował materiały multimedialne i skompletował urządzenia do filmowania oraz dokumentacji fotograficznej przebiegu operacji. Zgromadzony materiał pozwolił na organizację szeregu kursów z zakresu neurochirurgii endoskopowej. W latach 2006-2011 prowadził łącznie 8 kursów specjalistycznych zarówno w kraju jak i za granicą, brał również udział w kursach z zakresu neurotraumatologii dla lekarzy medycyny ratunkowej. Doświadczenie dr n. med. Tomasza Łysonia zostało również

docenione przez środowisko neurochirurgów w kraju i na świecie. Z tego powodu był zapraszany jako wykładowca do udziału w międzynarodowych konferencjach tematycznie związanych z endoskopową chirurgią podstawy czaszki.

Doświadczenie w tym zakresie pozwoliło również na prowadzenie kursów z zakresu neurotraumatologii dla lekarzy medycyny ratunkowej i efektywną koordynację programu dydaktycznego w Klinice Neurochirurgii w Białymstoku. Dr n. med. Tomasz Łysoń zaprojektował sieć informatyczną oraz stronę Kliniki Neurochirurgii w Białymstoku, którą administrował do 2012 roku. W latach 2000 i 2012 był współorganizatorem Ogólnopolskiego Zjazdu Polskiego Towarzystwa Neurochirurgów oraz Towarzystwa Chirurgii Podstawy Czaszki. Dr n. med. Tomasz Łysoń pełnił również funkcję przewodniczącego Oddziału Białostockiego i był członkiem zarządu Polskiego Towarzystwa Neurochirurgów, współorganizował Polską Szkołę Neurochirurgii i ośrodek chirurgii endoskopowej oraz platformy edukacyjnej dla studentów i lekarzy szkolących się w zakresie chirurgii podstawy czaszki. Należy zwrócić również uwagę na szeroką współpracę z ośrodkami neurochirurgicznymi w Bolonii i Meppen oraz udział w licznych audycjach radiowych i telewizyjnych.

Dr n. med. Tomasz Łysoń jest również sprawnym chirurgiem o czym świadczą nie tylko publikacje naukowe ale i moje osobiste doświadczenie. W codziennej pracy klinicznej wykonuje wszystkie standardowe operacje neurochirurgiczne. Techniki małoinwazyjne stosowane w neurochirurgii stanowią jednak główne jego zainteresowanie. Wiedza zdobyta w ramach szkoleń w Stanach Zjednoczonych i Niemczech, liczne granty umożliwiające finansowanie podejmowanych problemów klinicznych oraz współpraca w zespole z dr Andrzejem Sieńkiewiczem pozwoliła rozwinąć instrumentarium oraz techniki potrzebne do eksploracji całej podstawy czaszki. Dzięki tej rzadkiej specjalności ośrodek, w którym pracuje dr n. med. Tomasz Łysoń jest znany

w Polsce i na świecie, a część tego uznania jest niewątpliwie jego osobistą zasługą.

Podsumowując, dr n. med. Tomasz Łysoni udokumentował w publikacjach naukowych swoje bardzo duże doświadczenie zawodowe. Szczególne zainteresowanie, będące pasją naukową, dotyczy technik endoskopowych i chirurgii małoinwazyjnej, natomiast unikalny dorobek naukowy stanowią techniki operacyjne stosowane w chirurgii oczodołu. Część z tych technik stanowią operacje będące oryginalnym dorobkiem Pana Doktora. W jego codziennej pracy zawodowej pasja naukowa łączy się z bardzo wysoko przez mnie ocenianymi umiejętnościami organizatorskimi i dydaktycznymi.

Zwracam się zatem do szanownej Rady Naukowej Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku z wnioskiem o przystąpienie do realizacji kolejnych etapów postępowania habilitacyjnego dr n. med. Tomasza Łysonia.

płk prof. dr hab. n. med. Marek Rękas

